

Edmund
Husserl

Ideoita puhtaasta
fenomenologiasta
ja fenomenologisesta
filosofiasta

ENSIMMÄINEN KIRJA
Yleinen johdatus puhtaaseen
fenomenologiaan

Suomentanut
Markku Lehtinen

Gaudeamus

Koneen säätiö on tukenut teoksen suomennostyötä.

Alkuteos

*Ideen zu einer reinen Phänomenologie und phänomenologischen Philosophie.
Erstes Buch. Allgemeine Einführung in die reine Phänomenologie (1913)*

Kansi: Eeva Louhio

Copyright © 2017

Suomentaja ja Gaudeamus Helsinki University Press

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

KL: 11.5 • UDK: 14

ISBN 978-952-495-416-7

Painopaikka: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2017

Sisällys

Ideoita puhtaasta fenomenologiasta ja fenomenologisesta filosofiasta

Johdanto.	13

ENSIMMÄINEN KIRJA

Yleinen johdatus puhtaaseen fenomenologiaan

ENSIMMÄINEN JAKSO OLEMUS JA OLEMUSTIETO

ENSIMMÄINEN LUKU

Tosiasia ja olemus

§ 1. Luonnollinen tieto ja kokemus	21
§ 2. Tosiasia, Tosiasian ja olemuksen erottamattomuus.	22
§ 3. Olemuksen näkeminen ja yksittäinen intuitio	23
§ 4. Olemuksen näkeminen ja mielikuivitus. Olemustiedon riippumattomuus tosiasiatiedosta	26
§ 5. Olemuksia koskevat arvostelmat ja eideettisesti yleispätevät arvostelmat	27
§ 6. Joitain peruskäsitteitä. Yleisyys ja välttämättömyys	28
§ 7. Tosiasiatieteet ja olemustieteet	29
§ 8. Tosiasiatieteen ja olemustieteen väliset riippuvuussuhteet	31
§ 9. Alue ja alueellinen eidetiikka	31
§ 10. Alue ja kategoria. Analyyttinen alue ja sen kategoriat	33

§ 11. Syntaktiset kohteudet ja perimmäiset substraatit.	
<i>Syntaktiset kategoriat</i>	35
§ 12. Suku ja laji.	37
§ 13. Generalisointi ja formalisointi	38
§ 14. Substraatin kategoriat. Substraatiolemus ja tode ti	39
§ 15. Itsenäiset ja epäitsenäiset kohteet. Konkreetio ja yksilö	40
§ 16. Alue ja kategoria asiasisältöisen piirissä. Synteettiset tiedot a priori	42
§ 17. Loogisten tarkastelujen lopputulos	43

TOINEN LUKU

Naturalistiset virhetulkinnat

§ 18. Johdatus kriittisiin keskusteluihin	44
§ 19. Kokemuksen ja originaarisesti antavien aktien empiristinen <i>samastaminen</i>	45
§ 20. Empirismi skeptisisminä	48
§ 21. Epäselvyyksiä idealistisella puolella	49
§ 22. Syytös platonistisesta realismista. Olemus ja käsite	50
§ 23. Ideaation spontaanisuus. Olemus ja kuvitelma.	52
§ 24. Periaatteiden periaate	54
§ 25. Käytännön positivistit luonnontutkijana, refleктоiva luonnontutkija <i>positivistina</i>	54
§ 26. Dogmaattisesti asennoituvat tieteet ja filosofisesti asennoituvat tieteet. . 56	

TOINEN JAKSO

PERUSTAVIA FENOMENOLOGISIA TARKASTELUJA

ENSIMMÄINEN LUKU

Luonnollisen asenteen teesi ja sen irtikykentä

§ 27. Luonnollisen asenteen maailma: minä ja minun ympäristöni	58
§ 28. Cogito. Luonnollinen ympäristöni ja ideaaliset ympäristöt	60
§ 29. "Toiset" minä-subjektit ja intersubjektiivinen luonnollinen maailma. . 61	
§ 30. Luonnollisen asenteen yleisteesi	62
§ 31. Luonnollisen teesin radikaali muutos. "Irtikykentä", "sulkeistaminen" . . 62	
§ 32. Fenomenologinen epokhē	65

TOINEN LUKU
Tietoisuus ja luonnollinen todellisuus

§ 33. "Puhtaan" tai "transsendentaalisen tietoisuuden" ennakoiva tulkinta fenomenologiseksi jäännökseksi	66
§ 34. Tietoisuuden olemus teemana	68
§ 35. Cogito "aktina". Ei-aktuaalisuuden modifikaatio.	70
§ 36. Intentionaalinen elämys. Elämys ylipäättään.	72
§ 37. Puhtaan minän "suuntautuneisuus" cogitossa ja tavoittava huomioiminen	73
§ 38. Aktien reflektointia. Immanentit ja transsendentit havainnot	75
§ 39. Tietoisuus ja luonnollinen todellisuus. "Naiivin" ihmisen käsitys	77
§ 40. "Ensisijaiset" ja "toissijaiset" kvaliteetit. Kouraantuntuvana annettu olio "pelkkänä ilmentymänä" "fysikaalisesti todesta".	79
§ 41. Havainnon reaaliit osatekijät ja sen transsendentti objekti	80
§ 42. Oleminen tietoisuutena ja oleminen reaalisuutena. Periaatteellinen ero intuitioissa	82
§ 43. Erään periaatteellisen erehdyksen selvittäminen.	85
§ 44. Transsendentin pelkkä fenomenaalinen oleminen, immanentin absoluuttinen oleminen	86
§ 45. Havaitsematon elämys, havaitsematon reaalisuus	89
§ 46. Immanentin havainnon epäilemättömyys, transsendentin havainnon epäiltävyys	91

KOLMAS LUKU
Puhtaan tietoisuuden alue

§ 47. Luonnollinen maailma tietoisuuden korrelaattina	93
§ 48. Maailmamme ulkopuolisen maailman looginen mahdollisuus ja asiallinen järjenvastaisuus	95
§ 49. Absoluuttinen tietoisuus jäännöksenä maailman tuhoutumisesta	96
§ 50. Fenomenologinen asenne ja puhdas tietoisuus fenomenologian kenttänä.	99
§ 51. Transsendentaalisten ennakkotarkastelujen merkitys.	100
§ 52. Täydennyksiä. Fysikaalinen olio ja "ilmentymien tuntematon syy".	102
§ 53. Elolliset olennot ja psykologinen tietoisuus	107
§ 54. Jatkoa. Transsendentti psykologinen elämys on satunnainen ja suhteellinen, transsendentaalinen elämys välttämätön ja absoluuttinen	109

§ 55. Johtopäätös. Kaikki reaalisuus on olevaa "mielenannon" ansiosta. Tämä ei ole subjektiivista idealismia	110

NELJÄS LUKU

Fenomenologiset reduktiot

§ 56. Kysymys fenomenologisen reduktion laajuudesta. Luonnon- ja hengentieteet	112
§ 57. Kysymys puhtaan minän irtikytkennästä.	113
§ 58. Jumalan transsendenssi on kytketty irti.	114
§ 59. Eideettisen transsendenssi. Puhtaan logiikan irtikytkentä mathesis universaliksena	115
§ 60. Materiaalisten eideettisten tieteiden irtikytkentä	117
§ 61. Fenomenologisten reduktioiden systematiikan metodologinen merkitys.	119
§ 62. Tietoteoreettisia ennakoiteja. "Dogmaattinen" ja fenomenologinen asenne	121

KOLMAS JAKSO

PUHTAAN FENOMENOLOGIAN METODIIKKA JA
ONGELMAKENTTÄ

ENSIMMÄINEN LUKU

Metodisia ennakkopohdintoja

§ 63. Metodisten pohdintojen erityismerkitys fenomenologialle	123
§ 64. Fenomenologin itsensä irtikytkentä.	124
§ 65. Fenomenologian itseensäviittaavuus	125
§ 66. Selvästi annetulle uskollinen ilmaisu. Yksiselitteiset termit.	127
§ 67. Selventämisen metodi. "Annettuuden läheisyys" ja "annettuuden etäisyys"	128
§ 68. Selvyyden aidot ja epäaidot asteet. Normaalin selventämisen olemus	129
§ 69. Olemusten täydellisen selvän tavoittamisen metodi.	130
§ 70. Havainnon tehtävä olemusten selventämisen metodissa. Vapaan mielikuvituksen ensisijaisuus.	131
§ 71. Elämysten kuvailevan eidetiikan mahdollisuuden ongelma	134
§ 72. Konkreettiset, abstraktit ja "matemaattiset" olemustieteet	135
§ 73. Soveltaminen fenomenologian ongelmaan. Kuvailu ja eksakti määrittäminen.	138

§ 74. Kuvailevat tieteet ja eksaktit tieteet	139
§ 75. Fenomenologia puhtaiden elämysten kuvailevana olemusoppina	140

TOINEN LUKU

Puhtaan tietoisuuden yleiset rakenteet

§ 76. Jatkotutkimusten teema	142
§ 77. Reflektointi elämysten piirin perusominaisuutena. Tutkimuksia reflektoinnista	145
§ 78. Elämysten reflektoinnin fenomenologinen tutkimus.	148
§ 79. Kriittinen ekskursio. Fenomenologia ja "itsehavainnoinnin" vaikkeudet	151
§ 80. Elämysten suhde puhtaaseen minään.	159
§ 81. Fenomenologinen aika ja aikatietoisuus	160
§ 82. Jatkoa. Elämysten kolminkertainen horisontti, joka on samalla elämysten reflektoinnin horisontti	163
§ 83. Elämysvirran tavoittaminen "ideana".	164
§ 84. Intentionaalisuus fenomenologisena pääteemana.	166
§ 85. Sensuaalinen hylä, intentionaalinen morfē	169
§ 86. Funktionaaliset ongelmat	173

KOLMAS LUKU

Noesis ja noema

§ 87. Alustavia huomautuksia	176
§ 88. Elämysten reaality ja intentionaaliset osatekijät. Noema	177
§ 89. Noemaattiset lausumat ja todellisuutta koskevat lausumat. Noema psykologisen piirissä	180
§ 90. "Noemaattinen mieli" sekä "immanenttien" ja "todellisten" objektien erottelu.	181
§ 91. Soveltaminen intentionaalisuuden laajimpaan piiriin	184
§ 92. Tarkkaavaisuuden muutokset noettiselta ja noemaattiselta kannalta.	185
§ 93. Siirtymä tietoisuuden ylempien piirien noettis-noemaattisiin rakenteisiin	188
§ 94. Noesis ja noema arvostelmien alueella	189
§ 95. Vastaavat erottelut tunteen ja tahdon piireissä.	192
§ 96. Siirtymä seuraaviin lukuihin. Loppuhuomautuksia	194

NELJÄS LUKU

Noeettis-noemaattisten rakenteiden ongelmista

§ 97. Hyleettiset ja noeettiset momentit elämysten reaaleina, noemaattiset ei-reaaleina momentteina	196
§ 98. Noeman olemistapa. Noesisten muoto-oppi. Noemien muoto-oppi.	199
§ 99. Noemaattinen ydin ja sen luonteenomaisuudet nykyisenä kohtaamisen ja nykyistämisen piirissä	202
§ 100. Mielteiden tasojen muodostumisen olemuksellisia lainomaisuuksia noesiksessa ja noemassa	204
§ 101. Tasojen luonteenomaisuuksia. Erilaisia ”reflektointeja”	205
§ 102. Siirtymä luonnehdintojen uusiin ulottuvuuksiin	206
§ 103. Uskomuksen luonteenomaisuudet ja olemisen luonteenomaisuudet.	207
§ 104. Doksiset modaalisuudet modifikaatioina	209
§ 105. Uskomuksen modaalisuus uskomuksena, olemisen modaalisuus olemisena	210
§ 106. Myöntäminen ja kieltäminen sekä niiden noemaattiset korrelaatit	211
§ 107. Iteroidut modifikaatiot	213
§ 108. Noemaattiset luonteenomaisuudet eivät ole ”reflektoinnin” määritteitä	214
§ 109. Neutraalisuusmodifikaatio	215
§ 110. Neutralisoitu tietoisuus ja järjen tuomiovalta. Otaksuminen	216
§ 111. Neutraalisuusmodifikaatio ja mielikuivitus	217
§ 112. Mielikuivitusmodifikaatioiden iteroitavuus. Neutraalisuusmodifikaatioiden iteroimattomuus	219
§ 113. Aktuaalinen ja potentiaalinen asettaminen	221
§ 114. Lisää teesin potentiaalisuudesta ja neutraalisuusmodifikaatiosta	224
§ 115. Sovellutuksia. Aktin laajennettu käsite. Aktien toteuttaminen ja aktien viriäminen	228
§ 116. Siirtymä uusiin analyysihin. Pohjustetut noesikset ja niiden noemaattiset korrelaatit	230
§ 117. Pohjustetut teesit ja oppi neutraalisuuden modifikaatioista johtopäätöksineen. Teesin yleinen käsite	233
§ 118. Tietoisuuden synteetit. Syntaktiset muodot	237
§ 119. Polyteettisten aktien muuttaminen monoteettisiksi	238
§ 120. Positionaalisuus ja neutraalisuus synteetien piirissä	240
§ 121. Doksiset synteetit tunteen ja tahdon piireissä	241
§ 122. Artikuloitujen synteetien modukset. ”Teema”	244
§ 123. Epämääräisyys ja tarkkuus synteettisten aktien moduksina	246

§ 124. "Logoksen" noeettis-noemaattinen kerros. Merkitseminen ja merkitys	246
§ 125. Toteuttamisen modaalisuudet loogisen ilmaisun piirissä ja selventämisen metodi	250
§ 126. Ilmaisun täydellisyys ja yleisyys.	251
§ 127. Arvostelman ilmaisu ja tunnoemien ilmaisu	252

NELJÄS JAKSO JÄRKI JA TODELLISUUS

ENSIMMÄINEN LUKU

Noemaattinen mieli ja suhde kohteeseen

§ 128. Johdanto	255
§ 129. "Sisältö" ja "kohde"; sisältö "mielenä"	256
§ 130. "Noemaattisen mielen" olemuksen rajaaminen.	259
§ 131. "Kohde", "määritettävä X noemaattisessa mielessä"	260
§ 132. Ydin mielenä, joka on täyteen moduksessa	262
§ 133. Noemaattinen lause. Teettiset ja synteettiset lauseet. Mielteiden alueelle kuuluvat lauseet	263
§ 134. Apofanttinen muoto-oppi	265
§ 135. Kohde ja tietoisuus. Siirtymä järjen fenomenologiaan	267

TOINEN LUKU

Järjen fenomenologia

§ 136. Järkitietoisuuden ensimmäinen perusmuoto: originaarisesti antava "näkeminen"	271
§ 137. Evidenssi ja ilmeisyys. "Originaarinen" ja "puhdas" assertorinen ja apodiktinen evidenssi	273
§ 138. Adekvaatti ja epäadekvaatti evidenssi	274
§ 139. Kaikkien järjen lajien punoutuminen toisiinsa. Teoreettinen, aksiologinen ja praktinen totuus	277
§ 140. Vahvistaminen. Oikeuttaminen ilman evidenssiä. Positionaalisen ja neutraalin ilmeisyyden samantarvoisuus	279
§ 141. Välitön ja välillinen järkiperäinen asettamus. Välillinen evidenssi	281
§ 142. Järkiperäinen teesi ja oleminen	283
§ 143. Olion adekvaatti annettuus ideana kantilaisessa mielessä	284

§ 144. <i>Todellisuus ja originaarisesti antava tietoisuus:</i> <i>lopullisia määrittelyksiä . . . . .</i>	285
§ 145. <i>Kriittisiä huomautuksia evidenssin fenomenologiasta. . . . .</i>	287

KOLMAS LUKU

Järjenteorian ongelmakentän yleisyyden tasot

§ 146. <i>Yleisimmän tason ongelmat. . . . .</i>	290
§ 147. <i>Ongelmien haaraumat. Formaali logiikka, aksiologia ja praksiologia . . . . .</i>	291
§ 148. <i>Formaalin ontologian järjenteoreettisia ongelmia . . . . .</i>	294
§ 149. <i>Alueellisten ontologioiden järjenteoreettiset ongelmat. Fenomenologisen konstituution ongelma . . . . .</i>	295
§ 150. <i>Jatkoa. Olion alue transsendentaalisena johtolankana . . . . .</i>	299
§ 151. <i>Olion transsendentaalisen konstituution kerroksia. Täydennyksiä. . . . .</i>	302
§ 152. <i>Transsendentaalisen konstituution ongelman soveltaminen muille alueille. . . . .</i>	303
§ 153. <i>Transsendentaalisen ongelman täysi laajuus. Tutkimusten jäsentely. . . . .</i>	305

Jälkisanat	309

Suomentajalta	331

Kirjallisuutta	355

Sanasto	361